

Együttműködés a felsőoktatási intézményekkel

A Nemzeti Művelődési Intézet már 2012-től együttműködést kezdeményezett a felsőoktatási képzőhelyekkel, amely egy rendkívül egyedi és összetett folyamat eredményeként valósulhatott meg. Úgy gondolom, ez az együttgondolkodás, ami az évek során létrejött közöttünk nemcsak példaértékű, hanem hiánypótló is, hiszen ezt az összefogást számos más szakma terület hiányosan vagy egyáltalán nem valósítja meg.

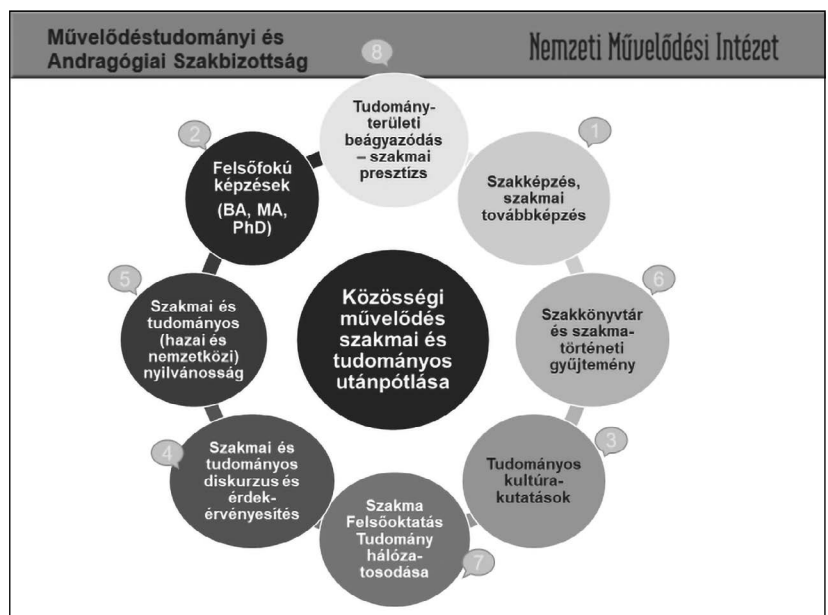
Méltán lehetünk büszkéek arra, hogy a közművelődés vonatkozásában a szakma és annak képzőhelyei teljeskörűen együttműködnek, kiváló kapcsolatot ápolnak egymással, amely alapját remekül szemlélteti Lezsák Sándor elnök úr gondolata, miszerint „ember nélkül semmi sem lehetséges”. A humán-szolgáltató szakmának az a szakember az alapja, aki jelen van az adott településeken és segíti, építi a közösségeket. Emiatt már kezdettől fogva egy olyan modell kidolgozásán munkálkodtunk, ami képes volt biztosítani a közösségi művelődés szakmai és tudományos utánpótlását, ahogy teszi azt napjainkban is. (1. ábra) A modell alapját a különböző szakmai képzések, valamint a szakemberhálózat megerősítése szolgálta. Amikor 2012-13-ban elindult ez az építkezési folyamat, akkor – a kulturális statisztikának köszönhetően – láthattuk azt a szomorú tény, hogy a rendszerváltást követő időszakokban az eltelt 20-25 év hatására a közművelődésben tevékenykedő szakembergárdánk a felére csökkent. Megfeleződött az a szakemberhálózat, ami ezt a bűvös közösségi erőt működtetni tudja és azon szakemberek száma, akik összefogják ezt a tevékenységet. Egyértelművé vált számunkra, hogy ez egy olyan történelmi pillanat, amikor döntőnk kellett arról, hogy vagy azonnal beavatkozunk ebbe a rendszerbe és elkezdjük végiggondolni tudatosan, hogy hogyan lehetne ezt a

hanyagoló tendenciát megállítani, és hogy kik lesznek azok a szakemberek, akik a településeken helyt fognak állni, vagy hagyjuk ezt az egész szakmát eltűnni.

Már akkor is úgy gondoltuk, hogy humán-szolgáltató szakma nincs szakember nélkül, mert ha nincs szakember, nem kell intézményrendszer sem, és ha nincs intézményrendszer, akkor nincs tevékenységrendszer sem, és akkor nem tudjuk érvényesíteni azt az alkotmányos jogot, miszerint a műveltséget, a művelődés lehetőségét mindenki számára hozzáférhetővé kell tenni. Ezért tudatos építkezé-

sek

sek

1. ábra: A közművelődés szakemberutánpótlási modellje

si folyamat során végiggondoltuk, hogy melyek azok a lehetőségek, amelyek a szakember-utánpótlás vonatkozásában megoldásként szolgálhatnak. Meghatározó szerepet szántunk annak, hogy ez a humán szolgáltató szakma diplomás szakemberekre építsen, azonban azt is láthattuk Magyarország településszerkezetére való tekintettel különösen, de az elcsatolt országrészekben is, hogy jónéhány településen nem lesz lehetőség arra, hogy felsőfokú képzettségű szakemberek vigyék tovább ezeket a szakmai feladatokat. Rendkívül sok aprófalvas térségünk van, ahol alig párszázan élnek, ezek vonatkozásában örülnünk kell annak is, ha középfokú végzettségű leendő szakembereket találunk. Mindezt figyelembe véve egy olyan képzési rendszert dolgoztunk ki, amiben az volt a cél, hogy a legkisebb településeken legalább középfokú szakirányú végzettségű szakembereink tevékenykedjenek. Emellett azonban az is nagyon lényeges, hogy a nagyobb lélekszámú településeken magasabb végzettségű, alap- és mesterdiplomával rendelkező szakemberek lássák el a feladatokat. Célkitűzés volt továbbá, hogy tudományos fokozatott szerzett szakemberekkel a tudományos utánpótlásunk is biztosítottá váljon, és legyen újra önálló létjogosultsága a tudományterületét képviselni ennek a szakmának is a Magyar Tudományos Akadémiában. Jelenleg is jelen van szakterületünk akadémiai szinten, de csak más szakterületek, leginkább a neveléstudomány részeként rendelkezik tudományos fokozatszerzési és előmeneteli lehetőséggel, miközben már a rendszerváltást követően megvolt a lehetőség arra, hogy önálló művelődéstudományi szakterület jöjjön létre. Az akkori időszakok nem tették ezt lehetővé, az akkori döntéshozók, szakemberek nem vállalták fel ezt olyan jelentős mértékben, hogy meg tudjon valósulni.

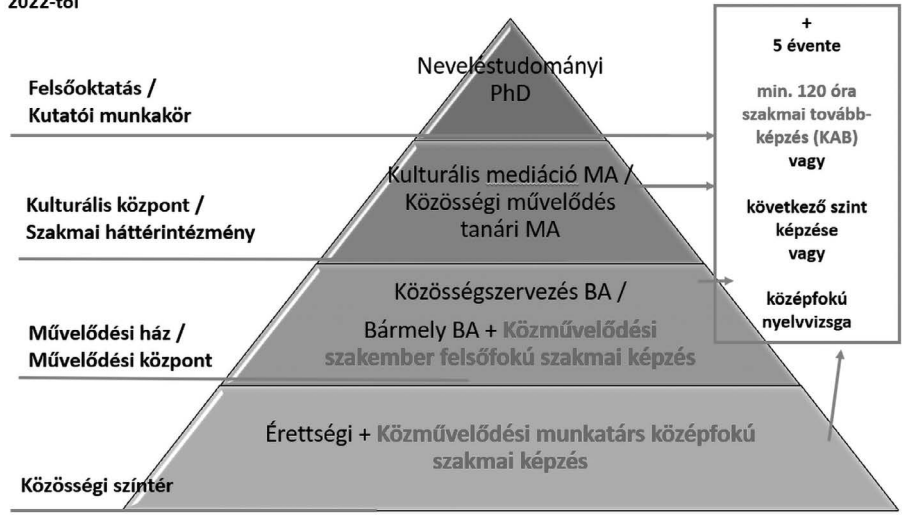
Úgy gondoljuk, hogy most jött el az az időszak, amikor ezért határozottan tenni tudunk. Természetesen ehhez elsőként az alapokat kell megerősítenünk, amelyben a középfokú és a felsőfokú OKJ-s, mai nevén szakmai képzéseink is meghatározó szerepet töltenek be. Ezek által a felsőoktatási intézményeket bevontuk egy olyan hálózatba és közös gondolkodásba, amiben ők nemcsak a felsőfokú, hanem a középfokú képzések tartalmi megújításában is részt vállaltak és vállalnak. Kölcsönösen előadóink a középfokú képzéseinkben, mint ahogyan a közművelődési szakemberek oktatókká váltak a felsőfokú képzésekben, hogy a gyakorlat és az elmélet egyesülni tudjon. A felsőoktatási partnerekkel együttműködve építettük ki és erősítettük meg azt a képzési rendszert, amely kultúrakutatásokra épül, és ezek eredményei folyóiratokban, kiadványokban jelennek meg értékeinket és tudásunk egybegyűjtve és megőrizve. Emellett ezen gondolatokról és a felmerült kérdésekről konferenciákon és szakmai napokon vitatkozhatunk és gondolkodhatunk közösen. Ez az együttműködés, ez az együttgondolkodás fogja megerősíteni azt a hálózatot, ahol a szakma, a képzés és a tudomány együtt tudnak tenni a minőségi közös jövő érdekében.

A Művelődéstudományi és Andragógiai Szakbizottság az a szervezet, amely azokat a felsőoktatási intézményeket egyesíti, akik a közművelődés területén valamilyen képzéssel rendelkeznek. Ezek a képzőhelyek a Nemzeti Művelődési Intézettel közösen alkották meg a képzési piramist, amellyel az volt a célunk, hogy ne csak egy általános képzési piramissal rendelkezzen szakterületünk, amely egyszerűen szemlélteti, hogy milyen előmeneteli lehetőségek vannak a képzésekben, hanem mindezeket hozzárendeljük az egyes intézményi típusokhoz is. (2. ábra) Ezt az

intézményrendszeres hozzákapcsolást úgy képzeljük el, mintha egy csúszatható rendszer lenne. Ezek a szintek mozgathatók, eltolhatók, és reméljük, hogy a következő tizedik éves stratégiai konferencián elmondhatjuk majd, hogy eljutottuk oda, hogy már a 3 000 fő feletti településeinken mindenhol felsőfokú diplomás szakember munkálkodik. A húsz év múlva megrendezendő konferencián pedig elmondhatjuk, hogy már a 2000 fő feletti településeken is mindenhol diplomás szakemberek tevékenykednek, majd ezt követően átadjuk a stafétát a gondosan kinevelt szakemberutánpótlásunknak, és őket támogatva szemléljük, hogy hova tudunk eljutni a szakma és a tudomány vonatkozásában. A folyamatos fejlesztés lehetősége ebben a rendszerben adott, mint ahogyan a kiképzett szakemberek folyamatos továbbképzési lehetősége is, amelyben a Nemzeti Művelődési Intézet jelentős szerepet vállal. Jelenleg országszerte 13 felsőoktatási intézményben lehet felsőfokon továbbtanulni. Emellett néhány intézményben még közösségi művelődési tanárszakos képzésünk is van, illetve a doktori képzés elvégzésére is lehetőség van öt intézményben. Ezek az intézmények jelentik a bázisát ennek a szakmai együttműködésnek, amelyben a felsőoktatási intézmények egy legalább 70%-ban azonos tudást tudnak átadni a leendő szakembereknek, és ezt a közös tudást folyamatosan fejlesztjük a közművelődés és a felsőoktatás szakembereivel együttesen.

Tapasztalhatjuk, hogy a közösségépítő szakemberek képzése egy népszerű lehetőség a továbbtanulásban. Büszkén szoktuk emlegetni, hogy a közösségszervezés alapszakunk a harmadik legnépszerűbb bölcsészszak – a pszichológia és angol szak után –, és évről évre növekszik a felvettek létszámaránya. Természetesen – a felsőokta-

Törvényi előírások a közösségi művelődés min. képzettségében Magyarországon és a Nemzeti Művelődési Intézet képzései 2022-től

2. ábra: A közművelődés képzési piramisa

tás működési modelljeit ismerve – mindenki tudja, hogy ezen hallgatók közül nem mindenki a közművelődésben fog munkálkodni, de már azt is nagy eredménynek tartjuk, ha kultúrátámogató polgármesterekké, múzeumi munkatársakká, médiaszakemberekké válnak, vagy más egyéb területen a közösségi alapgondolatot és a kulturális értékek hangsúlyozását továbbterjesztik.

A kulturális mediáció mesterszak nagyon jelentős és kiemelt számunkra, hiszen ez a legmagasabb szintű felsőfokú képzést jelenti a szakemberek számára. A kulturális mediátorok lesznek azok, akik a csúcshintézmények, a kulturális központok, a művelődési központok, illetve a szakmai háttérintézmények vezetőivé és irányítóivá válnak, valamint akik tudományos fokozatot szerezhetnek, tovább mehetnek ezen az útvonalon is. Kiemelten fontos minden szakma-területen, hogy a mesterszakosok létszámában is egy stabil bázis legyen jelen. Ebben a tekintetben egy országos ingadozás figyelhető meg, a mesterképzésre jelentkezettek száma nem olyan töretlen, mint az alapszakosoké. Általánosságban ezzel minden szakma megküzd, hi-

szén napjainkban a munkaerőpiac viszonylag gyorsan felszívja a leendő szakembereket, amely folyamat a középfokú végzettségűek és az alapidomásaink körében rendkívül erőteljesen megjelenik.

Az élethosszig tartó tanulás folyamatának támogatása érdekében a szakma vonatkozásában sorra együttműködési és stratégiai megállapodásokat kötöttünk és kötünk a felsőoktatási intézményekkel. Azokkal az intézményekkel hívjuk létre ezeket, akikkel már számos alkalommal különböző ügyek vonatkozásában együttműködtünk sikeresen. Másszóval egy megalapozott, többéves szakmai együttműködés után ünnepélyes keretek között stratégiai együttműködésben is leírjuk mindezt. Jelenleg nyolc intézmény szerepel a felsőoktatási intézményekkel kötött stratégiai megállapodások listáján, de reményeink szerint 2025-ig mind a 13 felsőoktatási intézménnyel stratégiai együttműködési megállapodással fog rendelkezni a Nemzeti Művelődési Intézet.

Ezekkel az intézményekkel számos programot és kezdeményezést hívunk életre együttes erővel, közös módszertani fejlesztéseket, marketingtevékenységeket valósí-

tunk meg, emellett egy szakmafejlesztési munkacsoportot is működtetünk folyamatosan. Miért jó ez a felsőoktatásnak? A felsőoktatásnak hasznos, hiszen ezek a képzések megerősödtek és növelik intézményeik tanulóinak számát. A Nemzeti Művelődési Intézet szakmai gyakorlati helyszíneként segíti azt, hogy közművelődési intézményekben szerezhessenek gyakorlati tapasztalatot a hallgatók. Vendégelőadóként kölcsönösen támogatjuk egymást. Publikálhatnak a felsőoktatási szakemberek a Nemzeti Művelődési Intézet Kulturális Szemle tudományos folyóiratába, valamint részt vehetnek egy közös tudományos kutatási programban. Mindezek által a szakma és a tudomány összefonódását még erőteljesebben biztosítani tudjuk. Miért jó a közművelődésnek ez az együttműködés? A legfontosabb ok az, hogy képzett szakemberek dolgozhatnak a területen, amely következtében a szakember-utánpótlás is biztosított, illetve garantált a leendő szakemberek számára a helyben történő elhelyezkedés. A közművelődés számára is fontos az, hogy legyenek szakmai publikációk, konferenciák, ahol a szakemberek átadhatják és fejleszthetik tudásukat. Szerencsére számos ilyen program valósul meg a Nemzeti Művelődési Intézet és a felsőoktatás együttműködésében.

A szakbizottság eleinte – kicsit viccesen megfogalmazva – 13 dühös emberből állt, akik egy asztalnál ülve különböző, egymástól eltérő dolgokat akartak megvalósítani, és saját intézményeiket próbálták védeni. Ma már azt mondhatjuk, hogy a felsőoktatási intézmények eme szakbizottsága olyan, mint egy hangulatos klub. Egy nagyon jó közösség, ahol nemcsak szakmai, hanem baráti kapcsolatokra is lelték a szakemberek, amely során kiválóan tudjuk egymást támogatni és erősíteni szerte az országban. A sokféle tevékenységből egyet-

egyét kiemelnek. Közösségszervező táborban próbáljuk még elkötelezettebbé tenni a céltudatos fiatalokat, hogy a közművelődést válasszák élethivatásuknak. A Közművelődési Tudományos Kutatási Programban támogatjuk a felsőoktatási intézmények kutatásait, valamint támogatjuk a junior kutatókat szakmai mentorálással, publikálási lehetőséggel, konferenciák rendezésével. 2014 óta működtetjük a Kulturális Szemle online tudományos folyóiratot, amelynek már nemcsak magyar, hanem idegennyelvű publikációi is megjelentek, illetve kötelező irodalomként minden felsőoktatási intézményben jelen vannak. (3. ábra) Működtetünk egy kiadványsorozatot, Tudástár a közösségi művelődésben címmel, ami a közösségi művelődés szakmának az alapjait tartalmazza nemcsak a felsőoktatás számára, hanem bármilyen szakmai továbbképzésben, otthoni önképzésben, önnevelésben gondolkodó szakember részére. Már 13 kötet megjelent a szakma legfontosabb kérdéseinek elméleti és gyakorlati ismereteit bemutató. Karrierlehetőségek a közművelődésben címmel tanulmányutat és tréninget nyújtunk a leendő hallga-

tók számára, amivel megmutatjuk azt nekik, hogy hogyan és milyen utakat járhatnak be a közművelődésben a közigazgatási karriertől kezdve az intézményi pályafutáson át a tudományos életpálya útjaiig és lehetőségeiig. A szakmai gyakorlat biztosításában egy rendkívül jól működő modellt működtetünk, amelyhez sok-sok ember, sok-sok együttműködő és egy azonos akarat szükséges. (4. ábra) Ezt az egy akaratot próbáljuk a jövőbeni perspektívák bemutatásával is erősíteni. A felsőoktatás átalakulásával élesedik a versenyhelyzet. Szeretnénk megtartani a harmadik legnépszerűbb bölcsészszak helyét a felsőoktatási intézményekben, hogy ezáltal az utánpótlást biztosítani tudjuk. Tovább bővítjük és erősítjük együttműködéseinket azzal, hogy a Kárpát-medencében működő magyar nyelvű felsőoktatási intézményekben is megjelenünk vendégelőadóként, és részképzések vállalásával, később, reményeink szerint akár önálló szakkal is. Egyre több nemzetközi publikálási és előadási lehetőséget kapcsolunk be ebbe a hálózatba.

Előadásom végén a Nemzeti Művelődési Intézet egy új kezdeményezését mutatom be. Szeret-

nénk olyan online interaktív felületeket kialakítani, amelyek által lehetőségünk van a tudásmegosztásra és az ismeretbővítésre, amelyekben be tudjuk mutatni azokat az embereket, szakmabelieket, akik kiváló és példaértékű eredményeket értek el a területen, akikről érdemes tanulnunk. Emellett fontos, hogy egységesíteni tudjuk a fogalmainkat és megismertessük az intézményrendszerünket. Mindezeket a Nemzeti Művelődési Intézet legújabb fejlesztése, az NMikon weboldala egytől-egyig magába foglalja. (5. ábra) Azokat az ikonikus személyiségeket, intézményeket és meghatározó fogalmakat gyűjtöttük össze az nmikon.hu online oldalra, amelyek és akik a közművelődés területén fontosak, meghatározóak számunkra. Természetesen, mint minden online felület ez is folyamatosan bővíthető és terveink között szerepel a folyamatos fejlesztése. Felfedezhetjük rajta a Nemzeti Művelődési Intézet történetét, tevékenységeit, díjait bemutató aloldalakat is, illetve a közművelődés fogalomtárát is online módon megjelenítjük ezen. Tartalmazza a hazai és a külhoni meghatározó szervezeteket és azok bemutatkozását, illetve egy szintén

3. ábra: A Kulturális Szemle online tudományos folyóirat főoldala
Elérhetőség: <https://www.kulturalisszemle.hu>

4. ábra: A szakmai gyakorlat folyamata a Nemzeti Művelődési Intézetnél

folyamatosan bővülő meghatározó személyeket bemutató oldalt. Kérjük, hogy lapozzák, nézzék, használják.

Legyünk büszkék arra, amit a közművelődésben elértünk az elmúlt tíz évben. Bővítsük az NMikont, hogy ki tudja fejteni mindazt, amit tíz év alatt a Nemzeti Művelődési Intézet a közművelődés minden egyes szereplőjével, állami, felsőoktatási és stratégiai partnerrel megvalósított. Ahogyan Durkó Mátyás, szakmánk felsőfokú képzésének alapítója mondta: „*aki felteszi a kolompot, az rázza is*”. Elindultunk egy úton és a következő tíz évet tervezzük már, ebben többek között a Durkó díjazottjainak a szellemiségét, munkásságát is továbbörökítve.

5. ábra: A Nemzeti Művelődési Intézet új NMikon honlapjának logója

DR. JUHÁSZ ERIKA Ph.D. okleveles művelődési és felnőttképzési menedzser, közművelődési szakértő, a nevelés- és művelődéstudomány doktora. A Debreceni Egyetem oktatója 25 éve, 2011 óta tanszékvezető docense, aranyérmes mestertanár. Emellett 2015 óta a Nemzeti Művelődési Intézetben a Kárpát-medencei magyar közművelődés képzési és kutatási folyamatainak vezetője, jelenleg mint szakmafejlesztési igazgató. Többek között elnöke az MTA Debreceni Akadémiai Bizottság Művelődéstudományi Munkabizottságának, a KultúrÁsz Közhasznú Egyesületnek, alelnöke többek között a Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesületének. Főszerkesztője a Kulturális Szemle folyóiratnak, az Acta Andragogiae et Culturae, valamint a Tudástár a közösségi művelődésben kötet sorozatnak. Szerkesztőbizottsági tagja a Polymatheia Művelődés- és neveléstörténet hazai, valamint a Hungarian Educational Research Journal nemzetközi folyóiratoknak. Fő kutatási témái a közművelődés és felnőttképzés intézmény- és tevékenységrendszere, valamint a kulturális tanulás.